

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

33 Cuius impensis fieri debeat restitutio rei alienae, qua[n]do est
restituenda, ratione rei emptae, vel possessae, vel ex contractu, vel ex
quasi contractu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

facienda impensis creditoris, quia sibi imputare debet tales impensas, siquidem migravit ex loco, ubi erat sibi restitutio facienda. Hanc opinionem sequitur Glossa in cap. Cum tu. de Vfur. Paludanus, Siluester, Angelus, & Antoninus locis supra citatis, Abbas, Anania, & alij in c. Cum tu. De Vfur.

Opinio tertia asserit, ita distinguendo: si res restituenda est ex delicto, vel quasi delicto, siue ratione iniustæ acceptionis, tunc restituenda res est cum impensis debitoris, non creditoris, siue creditor discesserit ex loco, unde accepta est, siue debitor. Si verò res restituenda est ex contractu, vel quasi contractu, tunc aliud est dicendum. Ita Caiet. Sotus, Couarruias, Medina & Nauarrus, *ijs in locis, quos supra memorauimus.*

In hac re, primò est dicendum, cuiusnam impensis res aliena sit restituenda, quòdo est restituenda ex delicto, vel quasi delicto: & de hoc dicimus in hac questione. Secundo dicendum, cuiusnam impensis debeat restitui, quòdo est ex contractu, vel quasi contractu restituenda est, siue ratione rei habitæ, vel acceptæ; & de hoc agendum in proximè sequenti questione.

In præsentem igitur dicimus, Primo contra primam opinionem auctores primæ opinionis non verè dicere in hoc, quod indistinctè, & in vniuersum loquuntur, cum aiunt rem alienam esse restituendam cum impensis debitoris, quòdo sunt impensæ minores debito: quando verò sunt æquales, vel maiores, non esse obligationem restituendi. Nam si hoc intelligant, quando res est restituenda ex contractu, vel quasi contractu, est verum in eo sensu, quem dicimus questione sequenti: si autè intelligant in vniuersum, etiam quando res est restituenda ex delicto, vel quasi delicto, siue ratione iniustæ acceptionis, tunc est falsa eorum opinio, vt rectè aiunt Caiet. Couarruias, Medina, Sotus: nam fur, vel quicumque alius iniustus possessor rei alienæ, vel morosus debitor tenetur etiam cum suis impensis restituere rem, etiam si maiores sint impensæ futuræ: quia fur sibi imputare debet damnum, & impensas, quas patitur, & morosus etiam debitor iurè sibi imputet maiores, quas facit expensas, siquidem potuit ante restituere, & non restituit culpa sua; nec Dominus rei debet damnum pati, aut sua re priuari ex hoc, quòd sint impensæ futuræ etiam maiores.

Secundo dicimus contra secundam opinionem, Auctores illius opinionis etiam falsò credere, rem alienam esse restituendam cum impensis creditoris, si creditor discesserit ex loco, unde accepta est res: cum impensis verò debitoris, quando debitor discessit ex loco, unde res aliena est accepta: nam cum indistinctè, & in vniuersum loquuntur auctores eius opinionis, falsum est dicere, rem alienam ex delicto, vel quasi delicto acceptam esse restituendam cum impensis creditoris, si creditor discessit ex loco, unde res est accepta: nam fur, & quicumque alius morosus debitor, vel iniustus possessor rei alienæ cum suis impensis tenetur mittere rem ad creditorem, etiam si migraverit ex loco, unde accepta est res: quoniam cum fur, vel in culpa fuerit in accipienda re, aut fuerit in mora restituendi rem ablatam, sibi imputare debet impensas, quas facit: nec ex hoc quòd Dominus rei migraverit ex loco, unde est furto accepta res, priuari debet re sua, aut damnum pati, & impensas in re sua recuperanda: sibi enim imputet fur, cum acceperit sua culpa rem alienam, aut cum sua culpa non restituerit prius in loco, ubi potuit commodè, & sine vllis impensis. Et idem est dicendum de quocunque alio iniquo possessore, vel iniusto debitore.

Quare tertio dicimus, verum esse quòd ait tertia opinio, quandoque res restituenda est ex delicto, vel quasi delicto, restitui debere cum impensis debitoris, etiam si æquales, vel maiores sint debito, & etiam si creditor discesserit ex loco, unde accepta est res. Id enim postulat iustitiæ ratio, vt Dominus rei damnum non patiarur in re sua recuperanda, quando damnum prouenit ex culpa debitoris.

Est tamen notandum, quòd etiam adnotat Medina, Couarr. & Siluest. in verb. Restitutio 4. q. 4. in fine, quòd sicut creditor non debet damnum sustinere in re sua recuperanda, quando damnum prouenit ex culpa debitoris, sic etiam non est necesse, vt lucrum reportet ex delicto debito-

ris: nam iustitiæ lex exigit quidè ne creditor patiarur damnum, quòd prouenit ex culpa debitoris, non tamen exigit vt lucrum reportet. Quare si creditor, vel Dominus rei de loco migravit, & secum erat rem sibi furto sublatam portaturus ad locum, in quem migravit, & in asportanda re esset impensas facturus, tunc non est cur fur condemnetur ad restitutionem rei cum tantis impensis, quantas fuerat Dominus rei facturus: quia tunc lucrum reportaret Dominus rei. Item fur, aut prædo spoliavit aliquem in via, auferens ab eo decem modios tritici, vel decem amphoras vini, vel olei, quas transportabat in ciuitatem cum impensis, satis est vt fur, vel latro restituat rem alienam deductis illis impensis, quas alioqui esset Dominus rei facturus. Si tamen Dominus rei esset rem suam portaturus sine vllis impensis, tunc condemnandus est fur, vt mittat rem ad locum, ubi est Dominus rei cum suis impensis. Item, si Dominus rei portaturus esset aliò rem suam, sed cum paruis expensis, vel saltem cum minoribus, quam faceret fur in re mittenda ad ipsum, tunc condemnandus esset etiam fur ad illas impensas minores faciendas: deducere tamen iure potest eas, quas alioqui facturus erat rei Dominus, paruas, siue minores. Item si creditor siue Dominus rei de loco migravit, & non erat secum rem sibi furto sublatam asportaturus, sed venditurus in eo loco, unde res est accepta, tunc similiter aiunt Medina, & Couarr. in cõscientia iniustum possessorem minimè obligari suis expensis rem mittere ad eum locum, in quem se transfudit Dominus rei; sed satis est, vt restituat eam in eo loco, unde accepta est, tertio factò Domino rei, quòd ibi sit res eius, vt recuperet illam.

Sed reuera videtur aliter dicendum; quia parum refert quòd Dominus rei non esset asportaturus rem suam, sed venditurus eam in loco, unde migravit: quia aut fur, siue iniustus possessor potuit ante restituere, quam creditor migrasset de loco, aut non potuit: si non potuit, semper ex culpa prioris delicti tenetur rem alienam restituere etiam cum suis impensis: siquidè contra iustitiam est, vt Dominus rei patiarur damnum, quòd prouenit ex culpa debitoris. Si autè potuit antea restituere, sibi imputet, siquidem non restituit. Quare condemnandus est in hoc etiam euentus, vt mittat rem cum suis impensis ad locum, ad quem migravit creditor: sed deductis illis expensis, quas probabiliter creditur facturus fuisse creditor, si rem suam asportasset: quia, vt diximus, lucrum, non est necesse, vt reportet Dominus rei in re sua recuperanda.

Cuius impensis fieri debeat restitutio rei alienæ, quando est restituenda ratione rei emptæ, vel possessæ, vel ex contractu, vel quasi contractu.

CAPVT XXXIII.

IN hac re est prima opinio, quæ asserit, esse faciendam restitutionem impensis eius, qui primò discessit ex eo loco, ubi alioqui fieri debebat, v. g. si debitor prius discessit ex loco, ubi fieri debebat restitutio, aut si rem transfudit in alium locum, tunc restituendum est impensis suis, quia sibi imputare debet impensas, cum sponte discesserit ex loco, vel rem aliò transfulerit. Si autem creditor prior discessit ex loco, tunc impensis eius restituenda est res in eo loco, in quem ipse migravit. Alioqui satis est, vt debitor restituat in eo loco, ubi antea fieri debebat restitutio. Et ratio est, quia si creditor migravit, sibi imputare debet impensas. Deinde, quia in huiusmodi casu non est cur debitor damnum pati debeat. Sic Anton. Palud. & Couarr. & Siluest. locis supra citatis, & Panor. in cap. Cum tu. de Vfur. & Gloss. & Anania in eo cap.

Ait secunda opinio, fieri debere restitutionem impensis creditoris. Ita Caiet. & Sotus supra citati, & probat Caiet. quia si restitutio est facienda solum ratione rei possessæ, quale est inuentum, depositum, & hæreditas aliena bona fi-

de possessa iure hereditario, & legatum, non est cur possessor pati damnium in restituendo debeat, sed satis est vt rem restituat in eo loco, vbi res sita est. Si vero restitutio fieri debeat ratione contractus, etiam tunc non est cur fiat impensis debitoris, quia sibi imputet creditor, qui cum possit deducere in pactum, vt debitor suis impensis restituat rem, si in alium locum non migrasset, non deduxit.

Tertia opinio est Nauarri asserentis *c. 17. num. 42.* Quando restitutio est facienda eo solo, quod est res aliena. v. g. cum quis bona fide, & sine sua culpa possidet alienum, tunc aut non esse faciendam restitutionem impensis debitoris, & ita satis erit, si praestet rem alienam in eo loco, vbi res sita est. Et probat *ex capite 2. de Constitutionibus, c. l. Si possessor. ff. de Petit. hered.* Et in hoc conuenit Nauarrus cum Caietano. Si tamen restitutio fieri debeat ex contractu, aut quasi contractu, tunc facienda est in loco expresso, vel tacite solutioni destinato, aut vbi petitur a creditore, hac tamen lege, & conditione, vt extra locum praestitutum solutio, nec creditori, nec debitori damnosa sit. Et probat Nauarrus *ex l. ff. De eo quod certo loco, ex cap. Petro, De Offic. Iud. deleg. c. ex cap. Delicti, de Foro competens. §. Praeterea, Instit. de actionib.* Quod si locus solutioni destinatus non fuerit, restituendum est alienum, vbi coram iudice competenti petitum fuerit. Probat etiam Nauarrus argumento ducto *ex cap. fin. de Foro compet.*

In hac quaestione tota difficultas consistit in hoc: In quoniam loco res aliena restitui debeat, v. g. an vbi res aliena sita est, an vero alibi: quia si alibi est restituenda, consequenter fieri debet impensis debitoris: Si vero tantum in loco, vbi res sita est, consequenter impensis pertinebunt ad creditorem, si res est ad alium locum transmittenda. Et hoc dicimus. Primo quodcumque res est restituenda eo solum, quod est aliena, sine vlla culpa possessoris, tunc in conscientia satis est, vt praestet in eo loco, vbi res sita est, qualia sunt inuenta, & bona quocumque iure hereditario bona fide possessa, vel quacumque alia fide bona habita sine culpa. Et in hoc conuenimus cum Caietano, Soto, & Nauarro. Vnde si Dominus rei ex loco discessit, talis possessor bonae fidei non tenetur suis impensis mittere rem ad eum locum; satis est, vt praestet in eo loco vbi res est, admonendo Dominum, vt rem suam recuperet. Item etiam si possessor bonae fidei discedat ex loco, vbi res est, & secum transferat rem alienam, si transiit absque dolo, & lata culpa, non tenetur suis impensis rem mittere; si autem dolo, aut lata culpa transiit, tunc tenetur, & hoc videtur colligi *ex l. Cum res. ff. de Legatis 1.* Secundo dicimus, quodcumque res est restitutioni obnoxia, & debita ex delicto, tunc restitui debet in loco, vbi patratum est delictum, & consequenter impensis debitoris, quoniam qui delictum fecit, sibi imputare debet hoc damnium.

Tertio dicimus, quodcumque restitutio est facienda ex contractu, vel quasi contractu, si contractus solum est in gratiam, & bonum creditoris, tunc eius impensis debet fieri restitutio in eo loco, vbi debitor rem alienam accepit.

Ex quo sequitur, vt depositum, & id, quod in custodiam traditur alieni, sit reddendum ex natura rei in eo loco, vbi est depositarius sine dolo, vel lata culpa, *l. Si in alia. §. Depositum. c. l. fin. apud quem. ff. Depositi.* Similiter etiam legatum praestare debet in eo loco, vbi res est relicta: quod si legatarius rem alio transiit, si id fecit absque dolo, vel lata culpa, praestari debet, vbi est; si autem dolo fecit, aut lata culpa, vbi actor petit. *l. Cum res, de Legatis 1.* Item sequitur, vt commodatum sit restituendum ex natura rei in eo loco, vbi accepta est res commodata. v. g. Accepisti Romae commodatum equum, debes ex natura rei eum restituere Romae. Similiter in emptione, permutatione, & locatione debet ex natura rei reddi res, vel pretium rei in eo loco, vbi res empta est, permutata, vel conducta. Et consequenter in venditione annui census debet ex natura rei annua pensio solui eo in loco, vbi est res censui subiecta, & ex qua soluitur census. Sequitur etiam, vt ex natura rei solui debeat mutuum in eo loco, vbi res accepta est mutuo: nam ex natura

rei alicubi debet solui mutuum: sed nulla est alia ratio cur alibi solvatur, quam vbi accepta est res mutuo. Medina *in cap. de Rebus restituendis q. 2. versic. Ad id.*

Tertio dicimus, in Mutuo, aut in alijs contractibus, vel quasi contractibus ibi debitum solui debere, vbi fuerit ex mutuo contrahentium consensu in initio conuenitum; vt recte probat Nauarrus loco supra citato. Hoc tamen intelligitur, vt recte etiam idem annotat Nauarrus, dummodo alteri contrahentium non sit damnium contra aequalitatem iustitiae: nam tunc non erit contractus ex utraque parte aequalis, quod si damnium non sit, tunc quisque sponte sua potest se obligare ad soluendum debitum suo creditori, vbi ex mutuo consensu conuenit.

Hinc consequitur, si Titius in India mille aureos, mutuo dederit Caio hac conditione, vt possit eos exigere ab eodem Caio in India, vel vbiunque Caius postea extiterit, tunc si Caius Romae fuerit, posse Titium eos integros mille aureos Romae a Caio exigere, nec teneri Titium soluere cambia, vel expensas, quibus Caius pecuniam ex India in Vibem deportauit: nam initio contractus talis fuit conditio adhibita. Ita Nauarrus loco supra citato *c. 17. num. 43.* Nec refert si Romae plura adducantur aurei, quia fieri potuit, vt alibi solueret Caius, vbi minoris aestimarentur, & conuenitio initio apposita potuit cedere in bonum, & in damnium ex quo utraque, & ideo seruanda est, sicut est appositio.

Quartum quid sit dicendum, quando debitor mittit ad creditorem loco distantem rem suam, & fortuito vel malitia nuntius res perit, an tunc debitor liber sit a restitutione? In hoc dicendum est primo: quodcumque res eadem numero, quae fuit accepta restitui debet, vel vt aiunt Iuriconsulti, quodcumque species debetur, tunc si nuntius communi omnium opinione est fidelis, & res perit, vel malitia nuntij, vel casu fortuito, excusatur debitor a restitutione, quia casus fortuitus non imputatur, ex quo culpa non praecessit, *cap. Vnico de Commodato.* Sic Abbas *in cap. Significante de Pignoriis* & Hostiensis, Andreas, Petrus de Ancharano, Innocent. Gloss. *in eo capite, & Siluest. Verb. Solutio q. 3. versic. Medina loco supra citato.*

Secundo, quodcumque res restituenda non eadem numero debetur, sed in genere, vel specie, vel vt aiunt Iuriconsulti, quodcumque non species, sed quantitas rei debetur, tunc licet res pereat, vel malitia nuntij alioqui fidelis, vel casu fortuito, semper tenetur debitor restituere. Et ratio diuersitatis est, quia in priori casu Dominium rei erat penes creditorem, & ita periculum rei pertinebat ad creditorem, nisi quando res perisset dolo, vel lata culpa debitoris: At in secundo casu, quando Dominium rerum est penes debitorem, quoniam huiusmodi res sunt vsu consumptibiles, ideo periculum rerum pertinet etiam ad debitorem. Ita Panor. Andr. Innoc. Hostien. Siluest. & Medina *in locis quos supra retulimus.* Tertio, quando res est debita ex delicto, tunc siue casu fortuito, siue malitia nuntij infidelis pereat, debitor semper est obligatus restitutionem facere in vniuersum, vt Medina docet *quo diximus loco.*

De tempore, quo fieri debet restitutio.

CAPIT XXXIV.

DE hac re S. Thomas *q. 62. & Caiet. ibid. c. in Summa verb. Restitutio, c. 6. Sotus lib. 4. de Iustitia q. 7. art. 4. Paludanus 4. Dist. 15. q. 2. art. 6. Antonin. par. 2. tit. 2. c. 8. Scotus in 4. Dist. 15. q. 2. Gabriel ibid. q. 2. art. 2. conclus. 2. dub. 3. Maior. eod. lib. c. Dist. 9. 26. Couar. Reg. Peccatum par. 1. §. num. 1. & Medina de Restitut. quest. 2. Siluester *verb. Restitutio 5. Angelus eod. verb. in 3. num. 3. Nauar. c. 17. num. 37. Arim. verb. Restitutio num. 26.* Notandum est primo, quantum ad voluntatis affectum, cum qui tenetur aliquid restituere, debere esse animo paratum ad restituendum statim atque commodè poterit: quantum vero ad executionem, debere restituere, quando commodè potest, nisi fuerit ex conuentione aliqua tempus restitutioni desi-*